

Itt ülök a papír fölé há-
nyva előttem tragikus életék
drámai adathalmazai, s kavargó
gondolataimat próbálom monda-
tokba önteni. Talán könnyebb
lenne vádiratot írnom, mert
akkor egyszerűen csak a száraz
tényeket kellene lemásolnom,
melyek önmagukban is vádolnák
azt a társadalmi rendet, amely
még haláltusája idején is mér-
gezte és mételyezte nemzetün-
ket. A közelmúltban és jelen-
leg is a müncheni és washing-
toni adóállomások és a hazánk-
ban elpusztult társadalmi for-
ma szánalmas örökösei a magyar
egyetemi ifjúságnak mély hódol-
lattal és elismeréssel adóznak,
mert közülük néhányan kiháza-
nálva az anarchikus állapotok-
kat, hirdették az ellenforra-
dalmi ideológiai "elvüket",
kikopott szocialista és szovi-
niszta jelszavakat. Az u.n. e-
gyetemi polgárságot csillag-
tatták, s az egyetem 1945 előt-
ti múltjáról, mint valami hő-
skorról szavaltak. Nem idézem a
közismert statisztikai adato-
kat, csupán azt a kérdést sze-
retném felvetni, hogy hihetünk-
e azoknak, akik 1936-ban így
értékelték az u.n. diploma-sza-
porodás okát: "A diploma- sza-
porodásnak egyik oka, a széles
néprétegek beteges nagyratöré-
se, mellyel a biztos és kényel-
mesebb megélhetés céljából
gyermeküket a mindenáron való
diploma-szerzésre nevelik, a-
kár van rá tehetőségük, akár
nincs."

Az ember természetében benne van az, hogy nem tudja kel-
lő mértékben megbecsülni azo-
kat a dolgokat, amelyekért nem
küzdött meg. Szinte természete-
tesnek tűnik, hogy ma már csak
az anekdotázó, idősebb korosz-
tály elbeszéléseiben clevened-
dik meg, olykor humorral átsző-
ve a felszabadulás előtti egye-
temi élet viccsörgő nyomora. Am
beszéljen itt helyettem

Szandtner Pál szegedi profesz-

szor 1936-ban tett feljegyez-
se: "Igazi diákközhatalomnak
nem tekinthető diákközhatalomnak
kétséges hatású közös termé-
ben rendes tankönyvek helyett
csak kopott jegyzeteket ismer-
ve és forgatva, a szegényes
menzákön önmaguk által felsz-
gált ebédek és vacsorák mell-
vagy éppen még ilyeneknek is
híjján vonszolják egyetemi
veiket, s készülnek arra, hogy
egykor majd a nemzet szellemi
elitjét alkossák."

Nekünk most nem az a cé-
lunk, hogy egyszerűen agitál-
junk, hanem sokkal inkább, az
az szektatni egyetemi ifjúsá-
gunkat, hogy józanul megfontol-
va vessék össze a múltat a je-
lennel, mérlegeljék a konaty-
által vezetett Magyarország
első strukturáját és a veze-
tés hibáival terhes 8 eszten-
dőt.

A mi igazságunk nem szoc-
ritkozik a szájbarágásra. Ak-
becsületes és tárgyilagos -
pedig a többség ilyen - fel-
meri a pusztai tények alapján.
Aki pedig nem becsületes, ne-
akarja megérteni, annak szá-
nia kell a többség erejével.

A február havi egyetemi
pártnapon, az egyik hozzászó-
Molnár Erik előadóhoz a követ-
kező kérdést intézte: "Es mi-
vel akarja a kormány megnyerni
az egyetemistákat?" Enyhén sa-
va a kérdés tragi-komikusan
tett. Hogy miért komikusan,
nem szükséges magyarázni. Ez
tragikusan azért, mert abban
időben szinte emberfeletti né-
hézségeket kellett kormányun-
nak leküzdeni, milliárdos ért-
kek heverték romokban, százal-
szívét tépte a gyász. Kedves
Kormányom! Nem tudom mennyi
szociális segélyt és ösztöndi-
jat kaptak az államtól, azt sa-
tudom, hogy szüleik mivel ke-
résik megverni, de ahogy e-
nátam öltözködés nem árul el
néllélőzést. Gondolom tanuls-
diplomád lesz és majdán szám-

tásodnak megfelelő munkakört
töltesz be. Neked és mindenki-
nek, aki így gondolkodott és
esetleg most is így gondolko-
dik, hogy idézzem válaszként a
Horthy-rendszer diákvédő iro-
dájának egyik iratát. Diákvédő
Iroda! Ugye milyen hangzatos
név. Két-három pengős gyorsse-
gélyt ad, kölcsönt is lehet
felvenni tőle, amelyet így "kér"
vissza: "Tartozását kifizetni
szíveskedjék, amennyiben ezt 8
napon belül meg nem teszi ügy-
védi felszólítás nélkül a sze-
gedi királyi járásbíróság ut-
ján fogunk érvényt szerezni
fennálló nyugtával is igazolha-
tó követelésünknek."

E cikk elején azt mondtam,
hogy egyesek fennen hirdették
a nacionalista, sovinszta jel-
szavakat. Sajnos sokan már csak
etimológiai értelemben ismerik
e szavak jelentését, de nemze-
tünk történelmében is játszott
szerepükről megfélekednek. Pe-
dig az 1945 előtti Bajtáris E-
gyesületekbe tömörült egyetemi
polgárok is ilyen szellemben
hadakoztak a faji tisztaságért
a rektor magnificentushoz intézett
memorandumukban. Ime az első
pont: "Azonnali hatállyal mel-
tőztassák eltávolítani az 1941/
42 tanévben felvett zsidó hall-
gatókat. Az ötödik pont pedig a
délvidéki, szerb hallgatóktól
mindennemű segély megvonását kö-
veteli."

Hát lehet hinni annak, aki
a politikai vezetés hibáit ga-
ládul kihasználva, vissza akarja
forgatni a történelem kerekét
milliók bérrabszolgásgához? Te,
kedves kollegám megfélekedzel
arról; ha nagyapád, vagy apád
magasabb éhbért követelt; vála-
szul véres csikót hasított a
kardlap a hátán. Vagy olyan ré-
gen volt már, hogy a hajlongó
zsellér és oseléd gerincén a doly-
fős lovaglóstör csattant? Hát el-
lehet felejteni Dachaut, vagy
Auschwitzot, a kinzókamrákban ki-
ömlött mártírvért? Szálasi ör-
jögő boszorkánykonyháját? Azt a
klérust, amely áldását adta a
halálba menő bakák ezreire? Mi

non felejtünk, ugye többen
vagyunk, akik emlékezünk.
Tépjünk le magunkról minden
sallangot, rázzuk fel magunkat
a mély apátiából, hiszen már uj-
ra füstölnek a gyárkémények, már
sokan visszajöttek azok közül,
akik hűtlenül elhagytak minket.
Fogjunk hát végre össze megint
és dolgozzunk úgy, hogy büszke
legyen ránk ebben az országban
mindazok, aki egyet akar velünk
mindaz, aki becsületos, hogy
büszkéek legyenek ránk a martin-
kemenőök mellett izzadók, az a-
ratásban verejtékezők, mindazok,
akik jóra tanítottak bennünket.

Nem felejtünk.

Ugye a keször hallottuk e két
szót fenyegető hangszólyal 1946
októberében. A börtönökből jött
vezérszónokok, s a mindaddig má-
sok talpát nyaló nyomerek jelle-
mű emberek habzó szájjal üvöltöt-
tek. Számonkérő /! / székek elé
állítottak volna mindenkit, aki
nem tudta erkölcsi makulátlansá-
gát és politikai tisztaságát
egy-két bünszelekménnyel igazol-
ni. Sötét szemüveges, s nemkülön-
ben sötét lelki fasiszták nyo-
multak az előtérbe karöltve az
ujszüetű árulókkal. Hát e két
szót mi is megjegyeztük. Nem fe-
lejtünk! Nem felejtjük október
23-at, a lábbal felfelé akasz-
tott, elevenen égő emberek kinba-
torzult, halálba meredő arcát, a
meggyalázott csillagokat, az égő
vörös lobogókat. Nem felejtjük
az árulókat, a kaméleon-termesze-
tüeket - legyenek bármely beosz-
tásban - akik párttagsággal pró-
bálták pótolni azt ami nem ada-
tott meg a természetből. A gép-
pisztollyal ugráló fejjavadászokat
s az uszító sakálokat. Nem felej-
tünk s proletárhatalmunk igazsá-
gos ökle lesúlyt, hogy végre meg-
tisztítsa e hazát a csatornák
szennyes áradatától.